

Оцене и прикази

ИСУСЪ ХРИТОСЪ — НОВОЗАВЕТЕНЪ ПЪРВОСВЕЩЕ-
НИКЪ ИСКУПИТЕЛЪ. ДОГМАТИЧЕСКО ОСВѢТЛЕНИЕ
НА ИСКУПИТЕЛНОТО ДѢЛО ХРИТОВО ОТЪ
Д. В. ДЮЛГЕРОВЪ. СОФИЯ. 1926. Стр. 96⁴.

Књига г. Дјулгерова има, осим предговора и закључка, шест делова. Четврти део подељен је на 4 главе, а шести — на 6 глава. Књига има још, на крају, два индекса : 1. библијских текстова и 2. имена, појмова и предмета, који су споменути или протумачени у књизи.

Садржина књиге је ова. Хришћанство је нови благодатни живот, пут ка спасењу (одељак 2.). Христово искупљење човечанства је основ нашега спасења, па је само искупљење плод првосвештеничке жртве Христове (од. 3). Суштину првосвештеничке Христове жртве аутор истражује прво негативно, па онда позитивно. Римокатолички богослови, по његовим ре-

чима, смањују значење крсне жртве Христове у процесу нашега спасења и узвишују спасителни карактер добрих дела самога човека (од. 4. главе 1. и 2.). Протестантски богослови, у чије редове аутор убраја и неке руске новије богослове закључно са М. Антонијем Храповицким (стр. 22.), напротив снижавају значај човека, као фактора свога спасења (од. 4. главе 3. и 4.). Сам аутор тражи истину у средини између ове две крајности. По његовим речима, први грех није само безакоње, непослушност, него је и злоупотреба човекове слободне воље. Као овакав, грех је живо начело, које улази у свет због преступа Божанске заповести. Стога су и последице првог греха не само лишавање благодати, или схоластички измишљених и сасвим бесмислених *donā praeternaturalia*, него и повреда целе природе и кварење духовног живота и тела човековог. Тако су последице првог греха не само негативне — губљење благодати, него и позитивне : ступање у природу човекову греховне наклоности, »другог закона, који се супроти закону ума« човековог, због чега човек »не чини оно шта хоће, него на што мрзи оно чини« (Римљ. VII, 23. 15), ропство греху (јов. VIII, 34.). Али та повреда човекове природе, као последица првог греха, није потпуна. У грешном човечанству, које је постало од првог пара људи, сачувала се наклоност, тежња за ослобођењем од греха, за успостављањем повређене природе, за постизавањем првобитног савршенства. Али само грешно човечанство није могло то да учини. Зато се и јавила потреба Христовог искупљења. Јединородни Син Божји се ваплотио, да Сам Себе принесе на жртву Богу, као јагње непорочно, безазлено и пречисто (Јов. I, 29. 36. ; 1. Петр. I. 19.), да Својом кврљу и смрћу човека ослободи од споменутог ропства греху, ђаволу, да га оправда, искупи, да му да вечно спасење, освећење, да би он могао да позна истину. Но то је само једна страна искупителног дела Христовог — објективна. Вером, кроз св. крштење, хришћанин се пере од греха, оправдава, освећује, али се и не спасава. Грех сад само губи своју силу, његов пламен постаје слабији, једва тиња. Од времена свога крштења хришћанин треба да отпочне нови, благодатни живот, Он је у крштењу добио »почетак Духа«, семе светости, праведности. Али светост и праведност не улива се аутоматски кроз крштење. Неопходно је активно усавајање Христом извршеног искупљења, потребни су лични напори, подвиг, крст, љубав од чиста срца и добре савести и

вере нелицемерне» (1. Тим. I, 5.). То је субјективна страна искупљења Христова, као његов резултат, који ствара спасење. Сви ови човекови напори, да усвоји искупљење, које је свршио Христос, нису заслуга његова, човекова. Људи су спасени и благодаћу кроз веру, и то није од њих, дар је Божији» (Ефес. II, 8. и парал.), па је њихова љубав и остало само услов за усвојање благодатног Христовог оправдања, то је сведочанство за доказ остварења унутрашњег обнављања кроз веру у Христа. Једном речи : спасење човеково је духовно усавршавање, духовно рођење... (од. V. гл. 1.). Пошто је идеја искупљења основна у догмату спасења, аутор свраћа на њу нарочиту пажњу. Према његовом мишљењу, она је органски и генетички везана са идејом жртве. Жртва је јединствено средство за искупљење, што аутор и образлаже у гл. 2. од. V. Пропративши ту идеју врло кратко у делима светих отаца цркве (од. VI.), аутор се нарочито и подуже зауставља на анализи посланице св. ап. Павла Јеврејима, коју, по његовим речима (стр. 12.), чак и протестански богослови држе као најважнији извор за разјашњење првосвештеничке службе и искупителне жртве Христове (од. VII. чл. чл. 1.—6.). У закључку, као и у уводу, аутор кратко формулише свој поглед на догмат искупљења, сумарно оцртава погрешке у схватањима овог догмата код римо-католика, протестаната и митрополита Антонија Храповицког, то још један пут карактерише важност посланице св. ап. Павла Јеврејима, као извора за проучавање овог догмата.

Књига г. Дјулгерова написана је на основу опширне богословске литературе — особито немачке и руске. Аутор је врло пажљиво и сљубављу проучио своју тезу. Он потпуно тачно одређује карактер догматских истраживања, »која морају да дају не ново учење, него ново разјашњење вечно непроменљивог богатства Христова,« које чува црква (стр. 14.). Такође он правилно схваћа и задатак свога рада, да »разјасни црквену науку о догмату искупљења на основу Светог Писма и дела светих отаца« (стр. 12.).

На жалост, ипак није аутор свугде и свагда потпуно веран својим принципима догматског истраживања. Докле напр. потанко излаже погледе и мишљења римо-католичких и протестанских богослова и руских православних рационалиста, дотле сувише кратко и чак сасвим површно анализира место

Светог Писма о догмату искупљења, осим посланице св. ап. Павла Јеврејима. Још више то треба признати у погледу његовог сасвим непажљивог и готово немарног понашања према делима светих отаца цркве, и то упркос његовим аутентичним речима, да су та дела »неисцрпљива ризница бисера за црквено сазнање« (стр. 11.—12.). Управо је за жалити што је аутор толико важну и значајну главу свога рада, као што је VI. део под насловом : »Ученије св. св. отаца о искупљенију«, разradio само на две непуне стране (61.—62.), ограничивши се само на кратак резиме науке св. Кирила александријског о искупљењу, па и то не по оригиналним његовим делима, него на основу немачких догматских радова. Напоследку треба приметити, да је писац, који је скупио толико огромну литературу изабране тезе, искористивши чак и богослужбену, посепце литургијску литературу, сасвим заборавио на стародревну хришћанску уопште и посепце православну иконографију, која, међутим, догматичару пружа богат материјал за тачно и правилно разумевање црквеног васељенског схватања искупителног дела Христовог као жртве.

Др. Т. Титив.

Свето јеванђеље по Јовану. Превели Војислав М. Петровић и Frederick W. Kingston. Издање : Central Translations Institute, LTD. 812, Salisbury House, London, E. C. D. 1927. — После Вукова превода Св. Писма Новог Завета ми с правом очекујемо само један од његова бољи, тачнији превод. Такав превод, сасвим природно, моћи ће нам дати само стручњак, богослов који се бави изучавањем и тумачењем Св. Писма. За добар и тачан превод Св. Писма није никако довољно само знање српског и грчког језика, него је преко потребна и стручна богословска спрема. Мора се знати смисао новозаветног текста. Превод Војислава М. Петровића хоће да је бољи од Вукова, али је гори, гори на многим местима. Навешћемо само неколико примера. Одмах у 1, 1. тачније је, боље и јасније Вуково : »и Бог бјеше ријеч« него Петровићево : »и Реч беше Бог«. Шта је г. Петровићу требало да мења ред речи— ? Стих 6. је рђаво преведен ; треба да гласи : »Појави се човек, послан од Бога.....« Стих 9. је такође рђаво преведен. У 1, 11 *εις τα ἔθνη ἡλθεν* није добро преведено речима : »к својима дође«. У 1, 12 не ваља : »оној

која верују и т. д. 1, 16 је такође рђаво преведено; као стоји овде експликативно и значи: *и то*. Сасвим погрешно је преведен стих 17; не ваља никако »од Мојсија«, него, како је и Вук превео, »преко Мојсија«. У 2, 8 не ваља: куму; ὁ ἀρχιεπίσκοπος није кум. У 3, 1 не ваља »кнез«. Зашто преводилац употребљује речи: чадоровати, сандала, тестија? Зашто пише: Бетанија (место Витанија), Бетсаида (место Витсаида), раби (место рави), Кефас (место Кифа), а међутим је задржао: Илија, Јован, Јерусалим, Аврам, Натанаило — ? Зашто преводи ὑπηρετᾶς (н. пр. 7, 32) речју о ф и ц и р, кад ὑπηρετῆς значи сл у г а ? Зар се може назвати добрим и лепим српским преводом: »заиста, заиста ти кажем: осим ако се ко наново не роди, не може видети царство Божије«. (3, 3) — ? или: »Каже му: да, Господе, Ти знаш да имам љубави к Теби« (21, 15) — ? Мисли ли преводилац да је његов превод: »буди чобанин овцама Мојим!« (21, 16) тачнији и лепши од Вукова превода: »паси овце моје« — ? Могло би се још много што-шта замерити преводу Петровићеву, али и ово је доста па да се констатује да његов превод Јеванђељија по Јовану не ваља. Нека остави посао који је почео а није његов ни за њега. Мене, управо, изненађује смелост г. Петровића да се лађа посла који ни мало не разуме! То се не да правдати никаквим разлозима. Једна је ипак поука од превода г. Петровића: да црква треба што пре да да свој српски превод Св. Писма народу. И то је она већ одавно требала учинити!

Д. С.

Душан Д. Вуксан: Епископ Марко, непознати биограф XIV. века. (Ловћенски Одјек 1, 1925, 81.—96).

У једном рукописном србљаку г. Душан Д. Вуксан је нашао потпуни текст биографије патријарха Јефрема, која је до сада била позната у скраћеном облику из србљака од 1861 год. и у позном — пола српском, пола руско-словенском — препису из Новаковићевог рукописа (Starine 16, 1884, 35—40).

Из овог потпуног текста јасно се види, да је писац биографије епископ Марко, а не патријарх Сава, као што је излазило из преписа у Новаковићевом рукопису. Сем тога сазнаје се и година писања биографије. Биографија је писана »в лето Сѣн = 1400) круг слицу 20 луне же 11«. Година је нема сумње тачна, јер њој одговарају кругови сунца и месеца. Како је па-

тријарх Јефрем умро 15 јуна 1399 год., сва је вероватноћа да му је биографија писана за годишњицу смрти.

Г. Вуксан је у Пећској Патријаршиској Библиотеци нашао један не сасвим непознати минеј из 1399 год., кога је, свакако за своју личну употребу, написао епископ Марко. У том минеју налази се Марков некролог оцу Герасиму и мајци Јефимији, писан 1392 год. Из тог се некролога види да је епископ Марко био свештенички син, најмлађи од петорице браће.

На основу тих података и на основу података из завештања цркви Св. Ђорђа од 1411 год. које је већ од раније познато (Љуб. Стојановић, Стари српски записи и натписи 4, 1923, 22—24 бр. 6112), а које се налази на два листа прилепљена уз поменути минеј од 1399 год., г. Вуксан је успео да у главним потезима изнесе биографију епископа Марка, тог до сад непознатог нашег биографа с краја XIV и с почетка XV века. Епископ Марко рођен је у Пећи око 1330 год., 1346 год. постао је калуђер, од 1376 до 1399 год. живео је поред патријарха Јефрема, од 1392 год. спомиње се као епископ, умро је после 1411 год. Поред поменутих књижевних дела, вероватно је од њега и служба патријарху Јефрему, која се налази у истом рукописном србљаку, у коме и биографија.

Карактеристична је Маркова књижевна особина да пише кратко, без икаквих реторских фраза и без многих богословских цитата. Његова биографија патријарха Јефрема истина није слободна од чуда, али то је потпуно разумљиво за доба, у коме је постала.

Г. Вуксан нам је у овој својој расправи дао и издање потпуног текста биографије патријарха Јефрема. У примедбама он је изнео све варијанте из познатог преписа у Новаковићевом рукопису. Нажалост, због техничких тешкоћа, текст јо морао бити транскрибован данашњим словима. Поред биографије, г. Вуксан је овде објавио и поменути Марков некролог своме оцу и мајци.

Расправа г. Вуксана заслужује пуну пажњу и по својим резултатима, и по савесности и исцрпности којом је рађена. Г. Вуксан није био у приликама, погодним за научни рад. Далеко од научних центара и библиотека, он је ипак успео да да значајан прилог нашој науци. У толико он више заслужује сваку похвалу и признање.

Ђорђе Сп. Радојичић.

Најновија богословска литература.

- A. *Deissmann*, Die Stockholmer Weltkirchenkonferenz. Berlin 1926, Furche-Verlag.
- H. *Werdermann*, Das religiöse Angesicht Amerikas. Gütersloh 1926, C. Bertelsmann.
- L. *Wolpert*, Unterwegs zur Heimat. Sonntagslesungen. Freiburg 1926, Herder.
- R. *Otto*, Das Heilige. Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und sein Verhältnis zum Rationalen. 14., neu durchgesehene Aufl. Gotha 1926, L. Klotz.
- Bischof J. M. *Sailer*, Glückseligkeitslehre. Frankfurt a. M. 1926, Carolusdruckerei.
- J. M. *Sailer*, Priester des Herrn. Texte über Priesterbildung, Priesterleben und Priesterwirken. München 1926, Verlag „Ars sacra“ Josef Müller
- M. *Huber*, Die Nachahmung der Heiligen in Theorie und Praxis. 4. u. 5. Aufl. Freiburg 1926, Herder.
- C. *Clemen*, Religionsgeschichte Europas. I. Bd.: Bis zum Untergang der nicht-christlichen Religionen. Heidelberg 1926, C. Winter.
- J. C. *Ghose*, Positive Religion. Deutsche Ausg. im Auftrag des Verfassers von O. Strauss. München 1926, E. Reinhardt.
- A. *Schneider*, Der religiöse Mensch als der kommende Lebensstil. München 1926, Dr. Frz. A. Pfeiffer.
- H. *Mohr*, Das Himmelreich auf Erden. Sonntagsbüchlein für schlichte Leute. Freiburg 1926, Herder.
- R. *Mayreder*, Askese und Erotik. Jena 1926, E. Diederichs.
- P. *Lippert*, Die Weltanschauung des Katholizismus. Leipzig 1926, E. Reinicke.
- R. *Linhardt*, Brennender Dornbusch. Vorträge zur Lebensgestaltung im Geiste des Evangeliums. I. Bd.: Weihnachts- und Osterkreis. Freiburg 1926, Herder.
- G. *Wunderle*, Religion und Magie. Mergentheim 1926, K. Ohlinger.
- M. *Pfliederer*, Homilien der Zeit auf alle Sonntage des Kirchenjahres. Freiburg 1926, Herder.
- E. *Jehle*, Kirchengeschichte für Schule und Leben. Freiburg 1926, Herder.
- K. *Faustmann*, Die Ritter des Heiligen Geistes. Eine Geschichte der Bischöfe. 2 Bde. Kirnach-Villingen 1926, Verlag der Schulbrüder.
- H. *Dimmler*, Die Auferweckung des Lazarus. Dem Evangelisten Johannes nacherzählt. München 1926, Dr. H. Dimmler.
- O. *Dibelius*, Das Jahrhundert der Kirche. Geschichte, Betrachtung, Umschau u. Ziele. Berlin 1927, Furche-Verlag.
- W. *Dederichs*, Im Gefolge der Moabiten. „Ruth“ ein biblisches Lebensbild und zeitgemässes Vorbild. Hildesheim 1926, Frz. Borgmeyer.

УРЕДНИК
Д-Р ДИМИТРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ

ВЛАСНИК У ИМЕ БОГОСЛОВ. ФАКУЛТЕТА
ПРОТА СТЕВ. М. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Графички Завод »Макарије« А. Д. Београд—Земун.